



บทที่ 1

บทนำ

ที่มาของปัญหา

นับตั้งแต่อดีตมา หนังสือเป็น เครื่องมือที่มีบทบาทในประวัติการศึกษาของมนุษย์ เรา เพราะหนังสือเป็นสิ่งที่บันทึกความรู้และศิลปะวิทยาการต่าง ๆ ไว้ เพื่อใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอด ไปยังคนรุ่นหลังต่อไป แม้ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีสื่อที่ใช้ในการ บันทึกข้อมูลที่ทันสมัยมากมาย เช่น คอมพิวเตอร์ แต่หนังสือก็ยังคงบทบาทสำคัญไว้ไม่เสื่อมคลาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ได้ทรงมีพระราชดำรัสถึงความสำคัญของหนังสือในพิธี เปิดงานพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ พ.ศ. 2515 และงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 ณ อาคารใหม่ โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2515 ว่า

"... หนังสือเป็น เสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ ความคิด วิทยาการทุกด้าน ทุกอย่าง ซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิด อ่าน และเพียรพยายามบันทึกรักษาไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปถึงที่ใด ความรู้ความคิดก็แพร่ไปถึงที่นั่น หนังสือเป็นสิ่งที่มีความและมีประโยชน์ที่ ประมาดมิได้ในแง่ที่เป็นบ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์ การพิมพ์นั้น เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการ เรียนรู้ เพราะช่วยทำให้หนังสือเกิดได้มากและสะดวกขึ้น ยิ่งกว่านั้นยังช่วยให้สามารถแพร่ภาพ และสิ่งอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากหนังสือได้อีกมากมาย..." (พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีเปิดงานพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ 2515 และงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 2515 : 1)

หากจะแบ่งหนังสือที่มีการผลิตขึ้นตามเนื้อหาแล้ว อาจจะแบ่งได้เป็น (สุริคณ์ นุ่มนนท์ 2532 : 17)

1. หนังสือสารคดี (Non-fiction) หมายถึง หนังสือที่ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ แบ่งเป็นหนังสือตำรา หนังสืออ่านประกอบ หนังสือความรู้ทั่วไป และหนังสือทางด้านสันตนาการ

ก. หนังสือตำรา (Text book) หมายถึง หนังสือแบบเรียนวิชาต่าง ๆ
ที่มีการเรียนการสอนตามหลักสูตร

ข. หนังสืออ่านประกอบ (External reading) หมายถึง หนังสือที่
นอกเหนือไปจากตำราแบบเรียน แต่เป็นหนังสือที่มีคุณค่าทางวิชาการ เกี่ยวข้องกับการเรียน
การสอนตามหลักสูตร

ค. หนังสือความรู้ทั่วไป (General book) หมายถึง หนังสืออื่น ๆ
นอกเหนือไปจากหนังสือตำรา และหนังสืออ่านประกอบดังกล่าวมาแล้ว

ง. หนังสือทางด้านสันทนาการ (Recreational book) หมายถึง หนังสือ
ที่อ่านเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ แต่มีคุณค่าทางวิชาการ เช่น หนังสือทางด้านศิลปะและวรรณกรรม
ต่าง ๆ

2. หนังสือนวนิยาย (Fiction) นวนิยาย คือ เรื่องราวที่เกิดจากจินตนาการของ
ผู้เขียน เรียบเรียงขึ้นเพื่อความเพลิดเพลิน

3. หนังสืออ้างอิง (Reference book) หมายถึง หนังสือที่ช่วยตอบปัญหาทั้งทาง
ด้านวิชาการและเรื่องทั่วไป ผู้อ่านใช้ประกอบหรือเพื่อค้นคว้าในบางเรื่องบางตอน

ในจำนวนหนังสือประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวมา หนังสือตำรา นับเป็นหนังสือที่มีความ
สำคัญต่อวงการศึกษามาก เพราะรวบรวมเนื้อหาวิชาตรงตามหลักสูตรของแต่ละระดับการศึกษา
นอกจากนั้นยังเป็นสื่อช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนมีความเข้าใจในเนื้อหาเดียวกันตรงกันด้วย

James W. Brown (1969 : 86 อ้างถึงใน ชัยรัตน์ ชลวิสิทธิ์ 2525 : 2) กล่าวว่า
"ตำรา" เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นที่รวมแห่งวิทยาการทุก ๆ อย่างแล้วยัง
ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักอ่าน แก้ปัญหา ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน
อย่างมาก

การผลิตหนังสือตำราในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สำนักพิมพ์
เอกชน สามารถจะผลิตออกมาได้เป็นจำนวนมาก และมีประสิทธิภาพ เพราะจำหน่ายได้มากและ
สามารถที่จะขายได้ในราคาสูง ธนาลัย สุขพัฒน์ธี (2528 : 9) เสนอให้ฟังถึงการผลิตหนังสือ
ตำราในประเทศญี่ปุ่นว่า บริษัทเอกชนจะเป็นผู้ผลิตหนังสือตำรายุติให้แก่รัฐบาลและจะมีการ
ปรับปรุงทุก ๆ 3 ปี ข้อสำคัญที่สุดของการจัดทำหนังสือตำราได้แก่ เนื้อหา (fact) จะผิดไม่ได้เลย

สำหรับประเทศไทย หนังสือตำราระดับอุดมศึกษา อาจเป็นหนังสือที่ผู้ผลิตแต่งเรียบเรียงขึ้นโดยให้ตรงตามเนื้อหา และหลักสูตรวิชานั้น ๆ หรืออาจจะเป็นหนังสือตำราที่อาจารย์ผู้สอนเลือกมาจากหนังสือที่มีผู้พิมพ์ขายอยู่ในท้องตลาด เพราะในระดับอุดมศึกษานี้ไม่ได้มีการกำหนดตายตัวว่าต้องใช้หนังสือตำราเล่มใดเป็นเกณฑ์ แต่ขึ้นอยู่กับผู้สอนเป็นผู้กำหนด และสำหรับตลาดหนังสือตำราระดับอุดมศึกษานี้ เป็นตลาดที่กว้าง หนังสือตำราระดับนี้ผู้เขียนสามารถที่จะสอดแทรกความคิด ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ได้อย่างเสรีมากกว่าระดับอื่น ๆ (ฮอลิงกา, สัมภาษณ์)

ส่วนหนังสือตำราระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หรือที่เรียกกันว่าแบบเรียนนั้น สำนักพิมพ์เอกชนสามารถผลิตได้ตามหลักสูตรที่กำหนด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการช่วยพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และทำให้นักเรียนมีหนังสือเรียนทันเวลาเรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้วางหลักไว้เป็น 3 ลักษณะ คือ (เอนก รัตนปิยะภากรณ์ 2527 : 27)

ลักษณะแรก หนังสือที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้จัดทำแต่เพียงผู้เดียว ได้แก่ แบบเรียนวิชาบังคับหมวดภาษาไทยทุกระดับชั้น เพื่อให้เกิดเอกภาพทางภาษาและต้องการ เน้น เอกลักษณะของไทย

ลักษณะที่สอง หนังสือที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำขึ้นก่อนแล้วเปิดโอกาสให้สำนักพิมพ์เอกชนจัดทำตามหลังจากที่ได้ใช้หนังสือในโรงเรียนไปแล้ว 1 ปี เมื่อผ่านขั้นตอนการตรวจพิจารณาแล้ว กรมวิชาการจึงจะเสนอกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาขออนุมัติให้ใช้หนังสือในโรงเรียนได้ เช่น วิชาสังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ การงานพื้นฐานอาชีพในชั้นมัธยมศึกษา

ลักษณะที่สาม หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้ส่วนราชการอื่นของกระทรวงฯ เป็นผู้จัดทำขึ้น และให้กรมวิชาการ เป็นผู้ประสานงาน เช่น มอบหมายให้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดทำหนังสือคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทุกระดับชั้นมอบให้กรมอาชีวศึกษา จัดทำคู่มือการเรียนการสอนสาขาวิชาเกษตรกรรม ช่างอุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และศิลปหัตถกรรม ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ด้วยความสำคัญของหนังสือตำราที่มีต่อวงการศึกษา และยังเกี่ยวเนื่องมาถึงบรรณารักษ์ซึ่งต้อง เป็นผู้จัดหาหนังสือตำราต่าง ๆ ไว้บริการแก่ผู้ใช้ตามความต้องการและความจำเป็น

รวมทั้งจากการที่สำนักพิมพ์เอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการผลิต จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจใคร่ศึกษาถึงการผลิตหนังสือตำราของสำนักพิมพ์เอกชน รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อันจะมีผลกระทบต่อการผลิตด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือตำราและการผลิต มีสาระตามลำดับดังนี้

อำไพ จันทรจิระ (2515) ได้ศึกษาวิจัยประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของการพิมพ์หนังสือในประเทศไทย รวมทั้งปัญหาการพิมพ์ ผลการวิจัยปรากฏว่าการพิมพ์หนังสือในประเทศไทย เริ่มขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา โดยมีชัชชนารีนาร์ฝรั่งเศสเป็นผู้นำเข้ามาเผยแพร่ สมัยแรกใช้พิมพ์ด้วยอักษรโรมัน ส่วนการพิมพ์ด้วยตัวอักษรไทย เริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะทรงผนวชอยู่ วัดบวรนิเวศวิหาร ได้โปรดให้ตั้งโรงพิมพ์ขึ้นในวัด นับเป็นโรงพิมพ์แห่งแรกที่มีคนไทยเป็นผู้ดำเนินการ กิจการพิมพ์หนังสือของไทยเจริญมากในรัชสมัยของรัชกาลที่ 6 หนังสือที่ผลิตในยุคนี้ดีทั้งคุณภาพและรูปเล่ม สำหรับปัญหาการผลิตหนังสือของไทยคือ นอกจากปัญหาทางด้านเทคนิคและความชำนาญของบุคลากรการพิมพ์แล้ว ยังพบปัญหาการขาดความร่วมมือระหว่างโรงพิมพ์ ปัญหาผู้อ่านส่วนใหญ่ไม่รักการอ่าน และที่สำคัญคือ ไม่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลอย่างเพียงพอ ซึ่งในข้อนี้รัฐบาลควรให้การส่งเสริมเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ เพื่อให้ผลิตหนังสือที่มีคุณภาพสูงและราคาต่ำลง โดยเฉพาะหนังสือแบบเรียน

พูลสุข ศรีภิรมย์ (2516 : 192-204) กล่าวถึงสำนักพิมพ์ไว้ในงานวิจัยเรื่อง "การจัดหาหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" ว่าสำนักพิมพ์เป็นผู้ผลิตที่สำคัญ สำนักพิมพ์ในต่างประเทศ โดยเฉพาะในอังกฤษและอเมริกาที่พิมพ์หนังสือที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ของไทยสั่งซื้อ ส่วนมากจะมีหลักฐานมั่นคง พิมพ์หนังสือจำหน่ายทั่วโลก ในอเมริกามีการรวบรวมรายชื่อและสถานที่ตั้งของสำนักพิมพ์ไว้ในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น Publishers' Trade List Annual แต่ของไทยยังไม่มี การสำรวจจำนวนและรายชื่อที่แน่นอน แต่คาดคะเนว่ามีประมาณ 200-300 แห่ง สำนักพิมพ์ที่ใหญ่ที่สุดของไทย คือ องค์การค้าของคุรุสภา ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามไปยังสำนักพิมพ์ จำนวน 18 แห่ง และได้รับคำตอบคือ 9 แห่ง สรุปผลได้ว่า สำนักพิมพ์

ส่วนใหญ่มีพนักงานไม่ถึง 100 คน ในด้านการทำงานส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของการมีบรรณาธิการ การคัดเลือกต้นฉบับจึงแตกต่างกันไป บางแห่งมีคณะกรรมการคัดเลือก บางแห่งให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เลือก โดยสรุปแล้วสำนักพิมพ์บางส่วนไม่มีการแบ่งหน่วยงานภายใน ในด้านการผลิตมีการพิมพ์หนังสือครั้ง ละประมาณ 1,000-3,000 เล่ม โดยพิมพ์แบบเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มาก เพราะต้องใช้กันอยู่ทุก ๆ ปี การจำหน่ายส่วนใหญ่จะจำหน่ายหมดภายในเวลา 3 ปี หรือนานกว่า และจะให้ส่วนลดแก่ผู้ซื้อจำนวนมาก ๆ รวมทั้งผู้ซื้อที่เป็นห้องสมุด สถาบันและร้านจำหน่ายหนังสือ

นางเยาว์ เต็นวัฒนา (2524) ได้ศึกษาปัญหาในการผลิตและเผยแพร่หนังสือตำราที่ผลิตโดยมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ รวมทั้งแนวโน้มการผลิต การวิจัยพบว่า ปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นกับการผลิตหนังสือตำราของมูลนิธิโครงการตำราฯ คือ คณะกรรมการบริหาร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาจารย์มีงานมากจนไม่สามารถทำงานให้มูลนิธิได้เต็มที่ ปัญหารองลงมา คือ ปัญหาขาดแคลนเงินทุน ปัญหาการออกหนังสือล่าช้า เนื่องจากไม่มีผู้รับผิดชอบทำหน้าที่เต็มที่ และมีหนังสือที่ต้องจัดพิมพ์ค้างมาก ปัญหาด้านรูปเล่มคือ การเย็บเล่มไม่ดีชำรุดง่าย สำหรับหนังสือที่ผลิต เป็นหนังสือที่มีคุณค่าทางวิชาการมาก แต่ยังมีจำนวนน้อย กล่าวคือ ในเวลา 13 ปี ผลิตเพียง 35 ชื่อเรื่อง เขียนเป็นภาษาไทย 32 ชื่อเรื่อง ภาษาอังกฤษ 3 ชื่อเรื่อง เป็นหนังสือแปลหรือแปลและเรียบเรียง 21 ชื่อเรื่อง เป็นหนังสือแต่งและเรียบเรียงหรือรวบรวมจำนวน 14 ชื่อเรื่อง เมื่อจำแนกตามสาขาวิชาปรากฏว่า ผลิตสาขาวิชาประวัติศาสตร์มากที่สุด คือ 10 ชื่อเรื่อง รองลงมา เป็นสาขาวิชารัฐศาสตร์ มี 6 ชื่อเรื่อง และผลิตสาขาวิชาภูมิศาสตร์และจิตวิทยาน้อยที่สุด คือ มีเพียงสาขาวิชาละ 1 ชื่อเรื่อง เท่านั้น

พวงปราง เพ็ญศรี (2528) ได้ศึกษาเกี่ยวกับงานส่งเสริมการผลิตหนังสือตำราในมหาวิทยาลัย พบว่า โครงการส่งเสริมการผลิตหนังสือตำราภาษาไทยของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น โครงสร้างการบริหารงาน การให้ค่าตอบแทนงบประมาณ สิทธิสิทธิ์ ตลอดจนความเที่ยงธรรมในการพิจารณาคัดเลือกเพื่อจัดพิมพ์ ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละมหาวิทยาลัยต่างก็พยายามหารูปแบบของโครงสร้างของโครงการส่งเสริมการผลิตหนังสือตำราที่คิดว่าเหมาะสมกับกิจการของตน แต่เนื่องจากโครงการนี้ค่อนข้างใหม่สำหรับมหาวิทยาลัยทั่วไป เพราะฉะนั้นด้วยความไม่พร้อมและไม่มีการเตรียมการมาก่อนทำให้มีปัญหาต่าง ๆ ในแง่ของ

หลักการและการปฏิบัติ ผู้วิจัย เสนอแนะให้โครงการของมหาวิทยาลัย เน้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในด้านการบริหารของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตหนังสือตำราให้มหาวิทยาลัยสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ เพื่อลดราคาขายของหนังสือตำราลง ให้จ่ายค่าตอบแทนในการเขียนในลักษณะการจ่ายเป็นรายครั้งที่พิมพ์ตามระยะเวลาที่กำหนด เน้นความมีอิสระในการบริหาร โดยเสนอให้หน่วยงานเหล่านี้ไม่อยู่ในระบบราชการ เพื่อการดำเนินงานคล่องตัวมากขึ้น ให้หน่วยงานนี้มีชื่อกกลางว่า "สำนักพิมพ์" ประกอบด้วยฝ่ายวิชาการ โรงพิมพ์ และศูนย์หนังสือ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการผลิตหนังสือตำราครบวงจรและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Stanley A. Barnett (1967) ได้สำรวจเกี่ยวกับการผลิตหนังสือในประเทศไทย โดยสำรวจช่วงระหว่างวันที่ 29 มกราคม ถึง 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1967 พบว่า ยังมีการผลิตเป็นจำนวนน้อยมาก หนังสือตำราส่วนใหญ่ล้าสมัย โดยเฉพาะหนังสือตำราระดับมหาวิทยาลัย เพราะนักศึกษา มักจะอ่านจากเอกสารประกอบการสอน เป็นส่วนใหญ่ จึงไม่คุ้มกับการลงทุนของสำนักพิมพ์ เนื่องจากมีผู้ซื้อน้อย นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ไม่มีเวลาเขียนหนังสือตำราขาดทุนทรัพย์ รวมทั้งปัญหาที่รัฐบาลไม่มีแผนการส่งเสริมการผลิตหนังสือตำราชั้นอุดมศึกษาโดยเฉพาะ

กำธร สติรกุล (KamThon Sathirakul 1972 : 91-96) ระบุว่ามีการผลิตหนังสือตำราของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ในช่วงปี 1971 จำนวน 1,500 ชื่อเรื่อง รวม 30 ล้านเล่ม หรือคิดเป็นอัตราส่วน 4 เล่มต่อนักเรียน 1 คน แต่ส่วนมากเป็นการพิมพ์ซ้ำ และกล่าวถึงปัญหาในการพิมพ์ว่า มีปัญหาเกี่ยวกับกระดาษซึ่งต้องสั่งจากต่างประเทศ ปัญหาการไม่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล ขาดผู้พิมพ์ที่ชำนาญงานและปัญหาการจัดจำหน่าย

จากการสำรวจและงานวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาพอจะสรุปแยกตามประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้คือ

1. ด้านประวัติ เป็นประวัติการพิมพ์หนังสือในประเทศไทย โดยสรุปได้ว่าการพิมพ์ของไทย เริ่มจากชาวต่างชาตินำเข้ามา เผยแพร่ในสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา และได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยยุคที่สำคัญและน่าสนใจคือ ยุครัชกาลที่ 3 รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

2. ด้านการผลิต มีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานราชการและ เอกชนที่ผลิตหนังสือตำรา แต่จากการสำรวจและงานวิจัยพบว่า ยังมีจำนวนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ยังเป็นหนังสือตำราที่พิมพ์ซ้ำ ล้าสมัย สำนักพิมพ์ผู้ผลิตมักจะบริหารงานโดยยังไม่มีระบบที่แน่นอน

3. ปัญหา แบ่ง เป็นด้านต่าง ๆ คือ

- ด้านงบประมาณ สำนักพิมพ์ทั้งราชการ และ เอกชนจะพบกับปัญหาด้านการเงินมาก
- ด้านบุคลากร เช่น ขาดบุคลากรที่ชำนาญงาน
- ด้านการบริหาร เช่น ยังไม่มีการแบ่งหน่วยงานที่แน่นอน ขาดการส่งเสริมจากภาครัฐบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่า สำนักพิมพ์ เอกชนแต่ละแห่งมีการผลิตหนังสือตำราในสาขาวิชาใด และสำหรับระดับการศึกษาใดบ้าง
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการและปัญหาต่าง ๆ ในการผลิตหนังสือตำราของสำนักพิมพ์เหล่านั้น

แนวคิดและเหตุผล

สำนักพิมพ์ เอกชนแต่ละแห่งผลิตหนังสือตำราแตกต่างกัน และมีปัญหาในการผลิต

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการผลิตหนังสือตำราของสำนักพิมพ์ เอกชนในกรุงเทพมหานคร ในช่วงปี พ.ศ. 2528-2530 จำนวน 22 แห่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยนี้

2. สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตหนังสือ แบ่ง เป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตหนังสือโดยรวม ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตหนังสือตำราโดยเฉพาะ รวมทั้งปัญหาการผลิตด้วย
3. ทดสอบแบบสอบถามโดยส่งให้แก่สำนักพิมพ์เอกชนที่อยู่ในต่างจังหวัดจำนวน 5 แห่ง เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม
4. ส่งแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังสำนักพิมพ์เอกชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 106 แห่ง
5. รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้คืนมาทั้งหมด นำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่

$$\text{หาค่าร้อยละด้วยสูตร} \quad P = \frac{f}{N} \times 100$$

6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
7. รายงานผลการวิจัย อภิปรายผล และเสนอแนะ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสาขาวิชา และระดับการศึกษาของหนังสือตำราที่สำนักพิมพ์เอกชนผลิตขึ้นและสามารถใช้เป็น เครื่องมือช่วยบรรณารักษ์ฝ่ายจัดหาในการติดต่อและจัดหาหนังสือตำราตามสาขาและระดับการศึกษาที่ต้องการได้สะดวกรวดเร็วขึ้น
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการผลิตหนังสือตำรา
3. ทำให้ทราบกระบวนการผลิตหนังสือตำรา ซึ่งจะมีผลดีต่อบรรณารักษ์ที่จะได้ทราบถึงข้อบกพร่องของหนังสือที่ผลิตจากสำนักพิมพ์แต่ละแห่ง และสามารถที่จะเตรียมการแก้ไขข้อบกพร่อง เหล่านั้นได้ก่อนจะนำหนังสือขึ้นชั้น

คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

"หนังสือตำรา" หมายถึง เอกสารที่ใช้ในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง โดยเฉพาะที่ได้เรียบเรียงขึ้นอย่างมีระบบ เช่น ประกอบด้วยคำนำ สารบัญ เนื้อเรื่อง สรุปและการอ้างอิงที่

ครบถ้วน สมบูรณ์ทันสมัย มีเนื้อหาสาระอย่างละเอียด ครอบคลุมวิชาหรือส่วนของวิชานั้น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ใช้เป็นหลักในการเรียนการสอนตามหลักสูตรของแต่ละระดับการศึกษา และมีสำนวนการเขียนมุ่งให้เหมาะสมแก่ระดับผู้อ่านซึ่งต้องใช้หนังสือตำรานั้นสำหรับการเรียน รวมทั้งต้องจัดทำเป็นรูปเล่มอย่างเรียบร้อย

อนึ่ง คำว่า "หนังสือตำรา" ในงานวิจัยนี้ ให้หมายรวมถึงคำว่า "หนังสือแบบเรียน" ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกหนังสือตำราในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาด้วย

"ระดับการศึกษา" หมายถึง ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าทุกระดับที่กล่าวมา

"สาขาวิชา" หมายถึง สาขาวิชาการที่แบ่งตามระบบทศนิยมของดิวอี้

"สำนักพิมพ์" หมายถึง ผู้พิมพ์เผยแพร่ รับผิดชอบในสิ่งพิมพ์ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ที่ดำเนินงานในรูปของบริษัท สมาคม มูลนิธิ หรือสถาบันที่ไม่ได้สังกัดรัฐบาล หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ

"สำนักพิมพ์เอกชนแต่ละแห่งผลิตหนังสือตำราแตกต่างกัน" หมายถึง แตกต่างกันในด้านสาขาวิชาที่ผลิต และแตกต่างกันในด้านระดับการศึกษาของหนังสือตำราที่ผลิต